УДК 792.73:7.097

Совгира Тетяна Ігорівна
аспірантка Київського національного університету культури і мистецтв
Salli777@mail.ru

ФЕНОМЕН «ТЕЛЕЕСТРАДА» У ДЗЕРКАЛІ МИСТЕЦЬКОЇ КРИТИКИ

У статті виявлені принципові підходи до з'ясування природи «телевізійної естради», які побутують у мистецтвознавчій літературі цієї тематики. Досліджено рівень наукового розроблення поняття «телевізійна естрада» та її місце у мистецькому середовищі.

Ключові слова: телевізійна естрада, естрада, телебачення, програми.

Совгира Татьяна Игоревна
аспирантка Киевского национального университета культуры и искусств

ФЕНОМЕН «ТЕЛЕЭСТРАДА» В ЗЕРКАЛЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ КРИТИКИ

В статье обнаружены принципиальные подходы к выяснению природы «телевизионной эстрады», бытующие в искусствоведческой литературе этой тематики. Исследован уровень научной разработки понятия «телевизионная эстрада» и его место в художественной среде.

Ключевые слова: телевизионная эстрада, эстрада, телевидение, программы.

Sovgyra Tetyana,
Postgraduate Student of the Kievan National University of Culture and Arts

THE PHENOMENON OF «TELESTAGE» IN THE MIRROR OF ART CRITIQUE

Maintenance of concepts of «variety art», «television», «show» and «televisional variety art» are studied in the article. Regularities of interrelation of two artistic systems: variety art and television are found out on the basis of theoretical research of particular qualities of the similarity of the variety art and television.

The purpose of the article is to identify the basic approaches to clarify the nature of «televisional variety art» that appear in the literature of the subject of art.

The critical synthesis of perspectives on the phenomenon «televisional variety art» existing in domestic and foreign literature, found the level of scientific development concept «television variety art».

Scientific novelty lies in the fact that the first scientific problem refers comprehensive study of variety art in the field of television.

The complex of discovered literature on the definition of the phenomenon of «televisional variety art» represents a small number of publications — monographs, articles, thesis papers, reviews, interviews, lectures at various conferences, which are existing terms. By genre and thematic basis, they can be divided into three main groups. The first category includes monographs, dissertations research and popular science articles that variety art on television is regarded as a new cultural phenomenon. The second is newspaper material containing journalistic analysis of various aspects of the phenomenon of «variety art on television». The third - interview artists, producers, directors and managers of TV channels.

The specific connections between the variety art and television, including similarities and differences between the two objects of study are outlined. Kinship is expressed by the special features of entertainment, large-scale participation, a synthetical character of influence on the audience (of scenery, literary words, acting), a direct contact of the actor and the audience, the conventions of action and the principleof the structure of the stage space on the stage and the screen.

© Совгира Т. І., 2015

Found out that, unlike the masters of opera and symphonic instrumental music, entertainer, especially singer, on TV screen looks quite organic. This is due to the fact that «the immediate nature of the relationship entertainers and the public has a lot to do with the direct form TV appeal to its audience».

In the scientific literature, along with the work, which interpreted «televisional variety art» as a new artistic phenomenon, there are also a number of statements about the incompatibility of variety and television arts. Particularly they are in the publications of N. Zorka, A. Sherel, V. Wilczek. One of the fundamental differences is the volume of information and ways of perception of the viewer information. Found out that the action in the theater takes place on stage, in film - on the screen, and in television performance - somewhere between the screen and the audience.

It is found that the features of differences force to focus on the specifics of each of arts, on the unique point that distinguishes them from other artistic phenomena. The features of the creativity of the artist both on the «screen» and «off-screen» stage are described in the context of this aspect.

Moreover, it is revealed that the first works that were used for television broadcasts becamethe stage forms.

The complete analysis of the critical points of view of the scholarson interrelations of TV as a separate independent art form and contemporary stageis studied. The specificity of the television stage as a separate phenomenonis investigated.

The basic approaches investigated to ascertain that is a «TV variety art».

It is discovered that one of the main features of the research object is «escapism» and «serialism» (absence of clearly defined plot due to the moment when the viewer watching the televisional programm, and the possibility to replay at any other time). Clarified the basic functions that must execute entertainment programs on television: entertaining (pleasure, positive emotions, stress (recreation and relaxation)), aesthetic (comic emotional understanding (humor), escape from reality (escapism)), hedonic (reduction anxiety, excitement), cognitive, educational, communicative. On the example of television benefit found out that escapism is not a feature of stupidity and absence of actual-topical subjects.

The fundamental approaches to clarify the nature of "television variety art" that are prevalent in oriental literature on this subject are revealed in the article. The level of the scientific development of the concept "television variety art" and its place in the artistic environment are investigated.

The analysis of «television variety» give reasons for the genre and thematic basis divide it into three main groups. The first category includes monographs and popular scientific articles in which variety on television is regarded as the provenance of TV.

The second group is a works in which the authors tried to prove that the TV variety art should be seen as «synthetic genre of equal partnership variety and television».

The third group is the work, which proved that «TV variety art» is a kind of variety art, which uses figurative-expressive means of TV, while maintaining their independence. It states that television variety art can not claim the title of a separate, independent art phenomenon, and TV is the only mediator, messengers in partnership with a variety art.

It is seen that there are many conceptual principles in the literature to clarify what constitutes a «television variety art».

Key words: «televisional variety art», stage, television, programs.

Актуальність дослідження.

Естрадні програми на телебаченні з'явились уперше приблизно півстоліття тому, і звідтоді їхнє виробництво зростає дуже стрімко. Нині вони складають значну частку розважальних телевізійних програм. Однак, незважаючи на значний обсяг телепродукції естрадного мистецтва в програмній мережі, досі немає чіткого наукового уявлення про те, що таке «телевізійна естрада». Більше того, відсутність розуміння того, що являє собою естрада на телебаченні як соціокультурний феномен, як виникли та функціонують форми та жанри партнерства естради та телебачення, залишає відкритими двері для різного роду ілюзій, домислів та міфів і заважає формуванню та здійсненню належної організації такого виду видовищ. Становище ускладнює те, що мало хто з авторів дає цьому взаємовпливові мистецтв усебічну оцінку, акцентуючи увагу лише на морально-етичних вадах та мізерному смисловому наповненні. Тому актуальність статті визначається необхідністю цілісного критичного аналізу поглядів науковців щодо взаємин телебачення та сучасного естрадного мистецтва. Це зумовлює вибір теми дослідження – з'ясувати, що ж являє собою явище, означуване словами «телевізійна естрада».

Мета: виявити принципові підходи до з'ясування природи «телеестради», які побутують у мистецтвознавчій літературі цієї тематики.

Завдання:

- зробити критичне узагальнення наявних у вітчизняній та зарубіжній літературі поглядів щодо феномену «телеестрада» та дослідити взаємовплив телевізійного та естрадного мистецтв
- з'ясувати рівень наукового розроблення поняття «телевізійна естрада»

Постановка проблеми та її практичне значення.

Незважаючи на високий рівень суспільної популярності естради на телебаченні, рівень наукового розроблення проблеми взаємовпливу естрадного та телевізійного мистецтв є доволі низьким. Тому слід приділити увагу явищу та дослідити його, спираючись на дослідження відомих науковців.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше ставиться наукова проблема комплексного дослідження естрадного мистецтва у сфері телебачення. Розкриті нові закономірності в розвитку телевізійної естради, досліджені специфічні зв'язки між естрадою і телебаченням.

Аналіз літератури, на якій ґрунтується дослідження

Серед наукових робіт, в яких розглядається досліджувана проблема, увагу привертають праці Г. Новікової («Сучасні телевізійні видовища: витоки, форми та методи впливу») [14], А. Вартанова («Актуальні проблеми телевізійного мистецтва. На телевізійних підмостках» [5], «Телевізійні видовища» [6]), Ю. Богомолова («Телевізійна естрада», присвячена проблемі взаємопроникнення естради та телебачення) [17].

У статті використані також думки дослідників естрадного мистецтва Є. Уварової («Естрада в Росії. XX століття») та В. Зайцева «Режисура естради та масових видовищ»), які також спробували проаналізувати розвиток телевізійної естради. Телевізійні критики Н. Горюнова [9] у роботі «Художньо-виражальні засоби екрану» та А. Ханютін у статті «Простір та час телевізійної естради» [17, с. 218–232] досліджують форми художнього освоєння простору і часу на телеестраді.

Історичний аспект естради на телебаченні розглянуто в працях "На рубежі століть: У витоків масового мистецтва в Росії 1900–1910 рр.» [10], «Фольклор, Лубок, Екран» [12] Н. Зоркої, «Естрада в Росії. XX століття», упорядкованій Є. Уваровою [20], «Естрада сьогодні та вчора», упорядкованій О. Кузнецовою [23].

Корпус виявленої літератури з питання визначення феномену «телевізійна естрада» складає невелику кількість публікацій – монографії, статті, дисертаційні дослідження, огляди, інтерв'ю, доповіді на різних конференціях, у яких виявляються наявні погляди. За жанрово-тематичною ознакою їх умовно можна поділити на три основні групи. До першої належать монографії, дисертаційні дослідження та науково-популярні статті, у яких естраду на телебаченні розглядають як нове культурне явище. До другої – газетні матеріали, що містять публіцистичний аналіз різних аспектів відтворення феномена «естради на телебаченні». До третьої інтерв'ю артистів, продюсерів, режисерів та керівників телевізійних каналів.

Хронологічно першою спробою наукового осмислення феномена «естрада на телебаченні» можна вважати роботу «Телебачення і ми» («Телевидение и мы») театрального критика та журналіста В. Саппака, у якій він висловлює думку щодо подібності телебачення саме до естради (а не до театрального мистецтва). Щоб пояснити свою думку, він указує, що бачена ним найперша передача була екпериментальною трансляцією 25-хвилинного естрадного концерту, який транслювали в листопаді 1934 року. Природно, що зображення на телеприймачі було недосконалим: воно змінювало свою конфігурацію, спотворювало саму сценічну дію, створюючи при цьому непередбачувані спецефекти. «Показували якийсь концерт. Пам'ятаю фігуру скрипаля, яка на наших очах починала раптом катастрофічно худнути, подовжуватися, тягтися вгору і вниз, немовби її спеціально розтягували,… але саме в цей момент нашого скрипаля, мабуть, плескали зверху – і знизу, він стрімко сплющувався, охоче уподібнюючись до гарбуза… Усе це разюче нагадувало дзеркала кімнати сміху… Але нам усе це майже не заважало! На екран ми дивилися з благоговінням. Тут було відчуття нової якості – достовірності». [16, с. 31]

Саппак наголошує на тому, що перша телетрансляція естрадного концерту стала прообразом нового мистецтва. «На слові "мистецтво" я наполягаю… На мистецтво ці перші кіноплівки перетворював факт перенесення дійсності на екран… Перша телевізійна передача, які б "фокуси" вона у своєму ході не вчиняла, якою б чорно-білою не була, усе-таки являла собою диво незвичайної життєвості… І це сприймалося не як диво незвичайної техніки, а як диво незвичайної життєвості, "схожості"» [16, с. 38].

Згодом думку Саппака про «зародження нового явища мистецтва» підтримали й інші дослідники, указуючи на риси «схожості» естради та телебачення.

Російський вчений, доктор філологічних наук А. Вартанов у статті «Естетичні проблеми відносин естради та телебачення» («Эстетические проблемы взаимоотношений эстрады и телевидения») наголошував на тому, що перші спроби телевізійної трансляції були пов'язані з естрадою, тому що «з усіх естетичних принципів, покладених в основу окремих видів мистецтва, немає більш близьких, ніж ті, на яких побудовані закони естради та телебачення» [17, с. 15]. Він вказує на те, що першими передачами малорядкового (механічного) та електронного телебачення були телевізійні трансляції саме естрадних концертів. «Телебачення змогло знайти багато технічних та творчих прийомів, які частково компенсували відсутність зворотного зв'язку, що є основною особливістю живої естради» – твердив автор [19, с. 686].

Подібну думку свого часу висловив також і вже згаданий Саппак у брошурі «Телебачення та естрада» («Телевидение и эстрада»). На його переконання, «відсутність театральної умовності, оголеність прийому, справжність людського матеріалу, нарешті, безпосередній контакт актора і глядача – усі ці риси естради "влаштовують" телебачення, об'єднуються, «римуються» з ним» [15, с. 69].

Телевізійний критик О. Кузнецова у статті «Про розмовний жанр на телеекрані» («О разговорном жанре на телеэкране») також наполягає на спорідненості естради та телебачення. «Естрада – мистецтво масове, актуальне, злободенне, ... відгукується на найважливіші події політичного та суспільного життя країни – у

формах, притаманних саме цьому мистецтву. А хіба телебачення має не ті самі особливості? Воно теж розраховане на аудиторію, масовість якої примножена в багато разів за допомогою його технічних можливостей». [23, с. 152–177]

Телекритики В. Цвік та А. Юровський у праці «Телевізійна журналістика» («Телевизионная журналистика») аналізують риси схожості екранного та сценічного мистецтв на прикладі взаємин театру та телебачення. Перш за все це стосується видовищності, синтетичності засобів впливу на глядача: декорацій, літературного слова, акторської майстерності. У роботі проявляється тенденція до «нової якості достовірності», про яку говорив свого часу Саппак. «Спільною рисою сценічного та екранного мистецтв є те, що глядачі в театрі, як і глядачі прямої телевізійної програми, перебувають в одному часовому просторі у цьому випадку учасники дійства та телеглядачі, присутні під час події, бачать її в той самий час, у ту саму секунду, коли вона відбувається у справжньому фізичному часі (і просторі)». [18, с. 22] Але звернемо увагу на тому, що автори розглядають лише специфіку прямих телевізійних трансляцій естрадних видовищ.

Разом із тим А. Ханютін та А. Юровський звертають увагу на інший аспект взаємин естради та телебачення, що виражається в питанні умовності дії та принципу організації сценічного простору на сцені та екрані. А. Юровський у роботі «Телевізійна журналістика» («Телевизионная журналистика») стверджує, що «умовність легко дозволяє маніпулювати простором і часом. А на телебаченні ця умовність досягається за допомогою монтажу, який може бути використаний і при прямій трансляції концерту» [18, с. 21–25]. Тут він має на увазі можливість використання ПТС, яка дозволяє вести зйомку одразу з декількох камер, монтуючи зображення на режисерському пульті та передаючи в ефір вже в обробленому вигляді). А. Ханютін у статті «Простір та час телевізійної естради» («Пространство и время телевизионной эстрады») проголосив, що «сучасна телевізійна естрада являє дивовижний конгломерат найрізноманітніших форм художнього освоєння простору і часу». Він виділяє дві часові площини у видовищних мистецтвах: перша є часовою та просторовою цілісністю самого видовища, друга – відповідно цілісною у сприйнятті глядача. «На естраді час глядача і подієвий час зливаються. Естрадний виконавець звертається безпосередньо до глядачів, стираючи межу між сценою і залом, об'єднуючи їх в єдиному часі і просторі. Рампа ніби зсувається в зал для глядачів, і час на сцені тече з тією ж швидкістю, що і в партері». На його думку, «усі учасники телевізійного видовища мусять орієнтуватися не тільки в часовій та просторовій організації видовища, а й у специфіці організації телерепортажу, телефільму та телеспектаклю». [17, с. 218] Саме ці знання дозволяють адаптувати естрадний номер на телеекрані. На думку А. Ханютіна, питання художнього освоєння простору і часу і являє собою умовність дії сценічної та екранної.

Надалі дослідницька думка зосереджується на відмінностях двох екранів, телевізійного та кінематографічного, та їхнього зображення естради. Так, кінокритик І. Шилова в роботі «Перетворення музичного фільму» («Превращения музыкального фильма») відзначає один парадокс. «У кінострічках, де вокальні та хореографічні номери отримують право на великий план, або, використовуючи

театральну термінологію, висунуті на авансцену, саме вони починають дратувати глядачів. Прислухайтесь до життя глядацької зали в моменти показу на екрані концертного номера. Наскільки б не була гарною пісня, дует або хореографічний етюд, публіка зітхає з полегшенням, коли вони закінчуються. Покажіть концерт з аналогічних номерів по телебаченню, і глядач із радістю віддасть йому свою увагу». [21] Автор однозначно вважає спроби кіноекранізації естрадних творів невдалими. Слушно погоджується з цією думкою Вартанов, який указує на те, що саме після багатолітніх невдач кіномистецтва в освоєнні естрадних творів питання спорідненості естради та телебачення стало дуже актуальним.

Аналіз взаємин естради та телебачення поступово переходить від загальних особливостей до більш детальних, зокрема, до розгляду творчості артиста на естраді «екранній» та «поза екранній». Так, телекритик Г. Троїцька у статті «Естрадний співак – телекамера – публіка» («Эстрадный певец – телекамера – публика») вказує на те, що на відміну від майстрів оперної та інструментально-симфонічної музики, естрадний артист, особливо співак, на телевізійному екрані виглядає досить органічно. Вона аргументує це тим, що «безпосередній характер взаємин естрадного артиста і публіки має багато спільного з прямою формою звернення телебачення до свого глядача». [17, с. 202–218]

Невдовзі невтомна дослідницька думка робить наступний крок: переходять від аналізу конкретних особливостей подібності естради та телебачення до з'ясування більш глибоких, засадничого характеру питань, зокрема до усвідомлення, що являє собою по суті *«телевізійна естрада»*. Анрі Вартанов (у книзі «Естрада в Росії. XX століття») формулює таке визначення поняття *«естрада на телебаченні»*: «це інформаційні та художні жанри, змістом яких є твори естрадного мистецтва». [20, с. 770]. Заслужений артист України В. Зайцев у монографії «Режисура естради та масових свят» дає відмінне визначення поняття *«телеестрада»*: «це новий синтетичний жанр партнерства естради та телебачення. [1, с. 133]. Кінокритик В. Дьомін виокремлює «телеестраду» та «кіноестраду» як взагалі різновиди естрадного мистецтва і називає їх «явищами складнішого рівня, ніж естрада в первинному вигляді». [17, с. 70–82]

Доктор філософських наук М. Хренов та кандидат філологічних наук С. Акінфієв досліджують специфіку *«телевізійної естради»*. У статті «Розважальні функції телеестради» («Развлекательные функции телеэстрады») Хренов стверджує, що основною функцією *естради на телебаченні* є розважальний ескапізм [17; 26]. Схожу думку висловлює С. Акінфієв у дисертаційному дослідженні «Жанровая структура российского развлекательного телевидения», називаючи «розважальний ескапізм» основною рисою, яка об'єднала телебачення та естраду. «Розважальні програми це телепрограми, що є формою і способом проведення дозвілля, що поєднують у собі ознаки азарту, гумору, гри та ескапізму, розраховані на емоційну реакцію аудиторії, пов'язану з отриманням задоволення, насолоди, емоційного комфорту і релаксації». [2, с. 17] Спираючись на судження театрального режисера Г. Фукса, автор доходить висновку, що поняття «розвага» («уявлення, багаті концентрованими, різноманітними і ритмічно пов'язаними переживаннями») можна застосовувати і до явища, означуваного

словом «видовище». Цікавим є те, що основною рисою розважального жанру телебачення автор називає «серіальність» (у випадку з телевізійною естрадою доречно вживати «серійність»), тобто «відсутність яскраво вираженого сюжетного зв'язку з моменту, коли телеглядач дивиться передачу, та можливість повтору в будь-який інший момент» [2, с. 11]. Акінфієв виділяє основні функції, які має виконувати розважальна передача на телебаченні: отримання задоволення, позитивних емоцій, зняття напруги (рекреація та релаксація), редукція тривоги; відхід від реальності (ескапізм); азарт; емоційне осмислення комічного (гумор). Зрештою, автор виділяє рекреативну, естетичну та гедоністичну функції, не приділяючи уваги іншим: пізнавальній, виховній, комунікативній. [2]. Такої ж помилки, на нашу думку, припускається й Зайцев у роботі «Режисура естради та масових свят». За його словами, «телебачення у партнерстві з естрадою виконує два завдання: надає людині можливість емоційно пізнати і висловити себе, а з іншого боку, □ відпочити в атмосфері естетичного». [1, с. 134]

Філософ та теоретик культури та мистецтва М. Бахтін у монографії «Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса» зауважує, що «розважальність □ аж ніяк не синонім безглуздості. Відсутність актуально-злободенною тематики ніяк не рівнозначно ескапізму. Розважаючи, смішачи, створюючи атмосферу гри, відпочинку, «телевізійні бенефіси» ніяк не обмежуються суто рекреативною функцією». Автор застерігав від вульгарного розуміння карнавального святкування як вираження «біологічної (фізіологічної) потреби в періодичному відпочинку». [3, с. 198]

У науковій літературі поряд з роботами, які осмислюють «*телеестраду*» як нове мистецьке явище, з'являється також ряд тверджень про несумісність естрадного та телевізійного мистецтв. Зокрема у публікаціях Н. Зоркої, А. Шереля, В. Вільчека.

В. Вільчек у монографії «Контури. Спостереження про природу телемистецтва» («Контуры. Наблюдения о природе телеискусства») стверджує, що «телебачення виконує відмінні від кіно, театру та естради функції в житті людини, – і це диктує йому особливу проблематику, естетику, форми». [7, с. 10]. Він розглядає телебачення як «мистецтво в контексті реальності» і вважає телевізійним лише твори, близькі до репортажів.

«Театр узагалі не репродукується», – писала Н. Зоркая у статті «Уникальное и тиражированное». Вона пов'язувала це з тим, що театр, що походить від культових, містеріальних дійств, передбачає співучасть у грі, тобто прямий зв'язок, присутність, а не «ефект присутності». [11, с. 44]

Погоджується з цією думкою сценарист та телекритик А. Шерель. У статті «Театр в кино» він аргументує свою точку зору, розглядаючи ряд істотних відмінностей цих двох видів мистецтв. Одна з корінних відмінностей, на думку автора, полягає в обсязі інформації та способах сприйняття цієї інформації глядачем. «У театрі ідеї режисера передає актор, а в кіно глядацька реакція програмується за допомогою монтажу, тобто баченням перш за все самого режисера». [21]. В інтерв'ю з першим заступником головного редактора радіостанції «Ехо Москви» С. Бунтманом О. Шерель висловив свою думку щодо відмінних

художньо-виражальних засобів сприйнятя художнього матеріалу: «дія в театрі відбувається на сцені, у кіно на екрані, а дія телевізійного простору – десь між екраном і вами. Останнє полягає в тому, що увага глядача в театрі, на естраді чи телебаченні по-різному перебуває під владою творця художнього твору». [21]

Результати аналізу телевізійної естради дають підстави за жанрово-тематичною ознакою поділити його на три основні групи. До першої належать монографії та науково-популярні статті, у яких розглядають естраду на телебаченні як оригінальний різновид останнього. Таке твердження в роботах Г. Новікової, Ю. Богомолова, Г. Сокольської, С. Янішевського. Друга група представлена роботами В. Зайцева, А. Юровського, В. Цвіка, у яких автори спробували довести, що телевізійна естрада має розглядатися як «синтетичний жанр рівноправного партнерства естради та телебачення» [3]. У них приділяється увага рисам схожості цих двох видів мистецтв, але не досліджена специфіка телевізійної естради як окремого явища мистецтва. Крім того, не обґрунтоване визначення самого поняття: право називатися «жанром» та його особливості.

Третя група являє собою роботи, у яких доводять, що «естрада на телебаченні є різновидом естрадного мистецтва, що використовує зображально-виражальні засоби телебачення, зберігаючи при цьому свою самостійність. Наявні приклади такого дослідження ми знаходимо у роботах В. Саппака, А. Вартанова, В. Дьоміна. При цьому зазначається, що телевізійна естрада не може претендувати на право називатися окремим, самостійним явищем мистецтва, а «телебачення є лише посередником, розсильним у партнерстві з естрадою» [16].

Як бачимо, дослідники дають різні визначення різних понять «естрада на телебаченні» та «телеестрада». Бракує справді розуміння, що може привести до спільного уточнення понять. Для цього, як здається, необхідно розглянути і логічно прояснити поняття «естрада», «телебачення», «естрада на телебаченні», тоді імовірно пощастить з'ясувати, що являє собою власне «телеестрада».

Література

1. *Зайцев В. П.* Режисура естради та масових видовищ / Валерій Павлович Зайцев. К.: Дакор, 2003. 304 с.
2. *Акинфиев С. М.* Жанровая структура российского развлекательного телевидения: автореферат дис. на соиск. уч. ступ канд. филологических наук : спец. 10.01.10 «Журналистика» / С. М. Акинфиев. – М., 2009. – 16 с.
3. *Бахтин М.М.* Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса / М. М. Бахтин М., 1990. 543 с.
4. *Ванченко Т. П.* Технология моделирования культурных программ на телевидении: состояние и перспективи: автореферат дис. на соиск. уч. ступ канд. филологических наук: спец. 24.00.01 «Теория культуры» / Т. П. Ванченко. – М., 1999. – 15 с.
5. *Вартанов А. С.* Актуальные проблемы телевизионного искусства. На телевизионных подмостках: учебное пособие / А. С. Вартанов – М. : КДУ; Высшая школа, 2003. – 320 с.
6. *Вартанов А. С.* Телевизионные зрелища / А. С. Вартанов. – М., 1991. – 274 с.
7. *Вильчек В. М.* Контуры. Наблюдения о природе телеискусства. – Ташкент: Фан, 1967. – 212 с.
8. *Вильчек В. М.* Под знаком ТВ. / В. М. Вильчек. – М. : Исскусство, 1987. – 239 с.

Горюнова Н. Л. Художественно-выразительные средства экрана / Н. Л. Горюнова. – М. : Инст. пов. квал. роб. телев. та радиовещ., 2000. – 41 с.

9. *Зоркая Н. М.* На рубеже веков: У истоков массового искусства в России 1900-1910 гг. / Н. М. Зоркая. – М. : Наука, 1976. – 304 с.

10. *Зоркая Н. М.* Уникальное и тиражированное. Средства массовой коммуникации и репродуцированное искусство. / Н. М. Зоркая. – М.: Искусство, 1981. – 167 с.

11. *Зоркая Н. М.* Фольклор. Лубок. Экран / Н. М. Зоркая. – М., 1994. – 239 с.

12. *Куржиямская А. М.* Рапсодии телеэкрана: Заметки о музыкальном телевидении / А. М. Куржиямская. – М.: Искусство, 1983. – 146 с.

13. *Новикова А. А.* Современные телевизионнные зрелища: истоки, формы и методы воздействия / А. А. Новикова. – СПб.: Алетейя, 2008. – 208 с.

14. *Саппак В. С.* Телевидение и эстрада // Искусство эстрады. Вип. 1 / В. С. Саппак. – М., 1961. – 69 с.

15. *Саппак В. С.* Телевидение и мы: Четыре беседы. / В. С. Саппак. – 3-е изд. – М., 1988. – 168 с.

16. «Телевизионная эстрада» / [Под ред. А. С. Вартанова, Ю. А. Богомолова]. – М.: Искусство, 1981 – 246 с.

17. «Телевизионная журналистика» / [Под ред. А. Я. Юровского]. М.: МГУ, 1994 – 237 с.

18. *Уварова Е. Д.* Разговорные жанры 1990-х годов. / / Развлекательное искусство в социокультурном пространстве 1990- х годов. / Е. Д. Уварова. – СПб., 2004. – 209 с.

19. *Уварова Е. Д.* Эстрада в России. XX век: Энциклопедия. / Е. Д. Уварова. – М. : Олма Прес, 2004. – 864 с.

20. *Шерель А. А.* Театр в кино // Экранные искусства и литература. Современный етап. А. А. Шерель. – М.: Наука, 1994. – 223 с.

21. *Шилова И.* Превращения музыкального фильма. / И. Шилова. – М., 1981. – 60 с.

22. «Эстрада сегодня и вчера» / [Под ред. О. А. Кузнецовой]. М.: ГИИ, 2010. – 304 с.

References

1. *Zajcev V. P.* Rezhisura estradi ta masovih vidovishh / Valerij Pavlovich Zajcev. – K.: Dakor, 2003. – 304 s.

2. *Akinfiev S. M.* Zhanrovaja struktura rossijskogo razvlekatel'nogo televidenija: avtoreferat dis. na soisk. uch. stup kand. filologicheskih nauk : spec. 10.01.10 «Zhurnalistika» / S. M. Akinfiev. – M., 2009. – 16 s.

3. *Bahtin M. M.* Tvorchestvo Fransua Rable i narodnaja kul'tura srednevekov'ja i Renessansa / M. M. Bahtin – M., 1990. – 543 s.

4. *Vanchenko T. P.* Tehnologija modelirovanija kul'turnyh programm na televidenii: sostojanie i perspektivi: avtoreferat dis. na soisk. uch. stup kand. filologicheskih nauk: spec. 24.00.01 «Teorija kul'tury» / T. P. Vanchenko. – M., 1999. – 15 s.

5. *Vartanov A. S.* Aktual'nye problemy televizionnogo iskusstva. Na televizionnyh podmostkah: uchebnoe posobie / A. S. Vartanov – M. : KDU; Vysshaja shkola, 2003. – 320 s.

6. *Vartanov A. S.* Televizionnye zrelishha / A. S. Vartanov. – M., 1991. – 274 s.

7. *Vil'chek V. M.* Kontury. Nabljudenija o prirode teleiskusstva. – Tashkent: Fan, 1967. – 212 s.

8. *Vil'chek V. M.* Pod znakom TV. / V. M. Vil'chek. – M. : Isskusstvo, 1987. – 239 s.

Gorjunova N. L. Hudozhestvenno-vyrazitel'nye sredstva jekrana / N. L. Gorjunova. – M. : Inst. pov. kval. rob. telev. ta radioveshh., 2000. – 41 s.

9. *Zorkaja N. M.* Na rubezhe vekov: U istokov massovogo iskusstva v Rossii 1900-1910 gg. / N. M. Zorkaja. – M. : Nauka, 1976. – 304 s.

10. *Zorkaja N. M.* Unikal'noe i tirazhirovannoe. Sredstva massovoj kommunikacii i reproducirovannoe iskusstvo. / N. M. Zorkaja. – M.: Iskusstvo, 1981. – 167 s.

11. *Zorkaja N. M.* Fol'klor. Lubok. Jekran / N. M. Zorkaja. – M., 1994. – 239 s.

12. *Kurzhijamskaja A. M.* Rapsodii telejekrana: Zametki o muzykal'nom televidenii / A. M. Kurzhijamskaja. – M.: Iskusstvo, 1983. – 146 s.

13. *Novikova A. A.* Sovremennye televizionnnye zrelishha: istoki, formy i metody vozdejstvija / A. A. Novikova. – SPb.: Aletejja, 2008. — 208 s.

14. *Sappak V. S.* Televidenie i jestrada // Iskusstvo jestrady. Vip. 1 / V. S. Sappak. — M., 1961. — 69 s.

15. *Sappak V. S.* Televidenie i my: Chetyre besedy. / V. S. Sappak. — 3-e izd. — M., 1988. – 168 s.

16. «Televizionnaja jestrada» / [Pod red. A. S. Vartanova, Ju. A. Bogomolova]. — M.: Iskusstvo, 1981 – 246 s.

17. «Televizionnaja zhurnalistika» / [Pod red. A. Ja. Jurovskogo]. M.: MGU, 1994 — 237 s.

18. *Uvarova E. D.* Razgovornye zhanry 1990-h godov. / / Razvlekatel'noe iskusstvo v sociokul'turnom prostranstve 1990- h godov. / E. D. Uvarova. — SPb., 2004. – 209 s.

19. *Uvarova E. D.* Jestrada v Rossii. XX vek: Jenciklopedija. / E. D. Uvarova. — M. : Olma Pres, 2004. — 864 s.

20. *Sherel' A. A.* Teatr v kino // Jekrannye iskusstva i literatura. Sovremennyj etap. A. A. Sherel'. — M.: Nauka, 1994. – 223 s.

21. *Shilova I.* Prevrashhenija muzykal'nogo fil'ma. / I. Shilova. – M., 1981. – 60 s.

22. «Jestrada segodnja i vchera» / [Pod red. O. A. Kuznecovoj]. M.: GII, 2010. – 304 s.

УДК 76.02:7.05:62

Хоменко Марія Олександрівна,
старший викладач кафедри «Дизайн»
Харківської державної академії дизайну і мистецтв;
homenko7777@gmail.com

ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІ ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ І ВИДИ ГРАФІКИ ПРОМИСЛОВОГО ДИЗАЙНЕРА

У статті розкривається своєрідність проектно-графічної мови промислового дизайнера шляхом виявлення, аналізу та систематизації засобів зображення і видів графіки на сучасному етапі розвитку. Володіння технікою проектно-графічної візуалізації інформації, вміння представити її у простій та наочній формі – необхідна умова дизайнерської професії. Аналіз та систематизація виразних засобів проектної графіки сприяли відбору тільки тих, що дозволяють передати сукупність лінійно-пластичних елементів, які визначають структуру, просторове співвідношення форм у промисловому дизайні і властивості поверхні.

Ключові слова: виразні засоби, крапка, лінія, форма, тон, фактура, текстура, колір, проектна графіка, промисловий дизайн.

Хоменко Мария Александровна,
старший преподаватель кафедры «Дизайн»
Харьковской государственной академии дизайна и искусств

ТРАДИЦИОННЫЕ И НОВЫЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНЫЕ СРЕДСТВА И ВИДЫ ГРАФИКИ ПРОМЫШЛЕННОГО ДИЗАЙНЕРА

В статье раскрывается своеобразие проектно-графического языка промышленного дизайнера посредством выявления, анализа и систематизации средств изображения и видов графики на современном этапе развития. Владение техникой проектно-графической визуализации информации, умение представить ее в простой и наглядной форме – необходимое условие дизайнерской профессии. Анализ и систематизация выразительных средств проектной графики способствовали отбору только тех, из них, которые позволяют выразить совокупность линейно-пластических элементов, определяющих структуру, пространственное соотношение форм в промышленном дизайне и свойства поверхности.

Ключевые слова: выразительные средства, точка, линия, форма, тон, фактура, текстура, цвет, проектная графика, промышленный дизайн.

© Хоменко М. О., 2015